

TERÖRİZM ÜZERİNE

Hüseyin Aras*

Öz

Bu çalışma iki ön kabule dayanır. Bunların birincisi “uluslararası sistemin anarşik olduğu”, ikincisi ise “devletlerin menfaat-merkezli aktörler oldukları”dır. Çalışmada bu iki ön kabule dayanarak, devletlerin anarşik uluslararası sistemde menfaatleri gereğince terörizmi desteklemelerinin neredeyse normalleştiği hususunda kuramsal düzlemde bir inceleme yapılmıştır. Bu incelemenin amacı “Terörizme verilen devlet desteği nedeniyle günümüzde terörizm salt bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırılabilir mi?” sorusuna cevap üretmektir. Aslında bu soru “terörizmle mücadelenin uluslararasılaştırılması” yaklaşımına karşı bir eleştiri niteliğindedir. Nitekim çalışmanın bu konuda bir tartışma üretmesi umulmaktadır. Çalışmada bu araştırma sorusunun “güç” kavramı temelinde cevaplanması önerilmiştir. Zira uluslararası sistemin meşru aktörleri olan devletlerin gayri meşru aktörler olan terör örgütleriyle iş birliği içerisine girebilmeleri terörizmle mücadelede diğer devletlere mutlak surette güvenilemeyeceğinin çok açık bir göstergesidir. Terörizmi desteklemekten imtina etmeyen devletlerin başka devletlerin terörizmle mücadelesine istekli biçimde katkı vermeyecekleri varsayılmalıdır. Bu halde terörizmle mücadele meselesi uluslararasılaştırıldığında devletler başka devletlerin terörizmle mücadelesine katkı vermeye mecbur bırakılmalıdırlar. Bunun yolu uluslararası alanda güçlü olmaktan geçer. Zayıf devletlerin terörizmle mücadelesi bu nedenle zorluklarla doludur. Ulus-devlet yapısına meydan okunan mevcut uluslararası sistemde zayıf devletler genellikle yalnız aktörlerdir. Bu bakımdan uluslararası anlayışlar ve yaklaşımlar onlar için sakıncalar içerebilir. Zayıf devletler kamu kaynaklarını etkili ve verimli biçimde kullanabilmek için terörizmle mücadele meselesini daha ziyade iç güvenlik meselesi olarak görmelidirler. Ancak meseleyi salt bir iç güvenlik meselesi olarak kurumsallaştırmak da etkili bir strateji olmayabilir. Bu stratejinin de büyük riskleri vardır. Bunun sosyal maliyetleri dikkate alınmalıdır. Terörizmle mücadele devletlerin “kendi ölçeklerinde” ve “kendine yardım” politikalarına değer atfederek yürütülmelidir. Çünkü terörizm küreselleşirken terörizmle mücadelenin de küreselleştiğini ileri sürmeye yetecek kadar kanıtlarımız yok.

Anahtar Kelimeler: Terörizm, Terörizmle mücadele, Dış güvenlik, İç Güvenlik, Ulus-devlet.

* Hüseyin Aras. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, huseyinaras06@gmail.com, Orcid:0000-0001-8117-6574.

Bu makaleye atf için: Aras, Hüseyin. (2024). Terörizm Üzerine, SDE Akademi Dergisi 4(3), 363-386.

ON TERRORISM

Hüseyin Aras

Abstract

This study is based on two pre-acceptances. The first is that “the international system is anarchic” and the second is that “states are interest-oriented actors”. Based on these pre-acceptances, a theoretical examination has been conducted in the study on the issue that states’ support for terrorism due to their interests in the anarchic international system has almost become normalizing. The aim of this study is to produce an answer to the question “Can terrorism be conceptualized as a purely external security issue in today due to the state support given to terrorism?” In fact, this question is like a criticism against the “internationalization of the counterterrorism” approach. As a matter of fact, it is hoped that the study will generate a discussion on this issue. In the study, it is proposed to answer this research question based on the concept of “power”. Because the fact that states, which are legitimate actors of the international system, can cooperate with terrorist organizations, which are illegitimate actors, is a very clear indication that other states cannot be trusted in the counterterrorism. It should be assumed that states that do not refrain from supporting terrorism will not willingly contribute to the counterterrorism of other states. In this case, when the issue of counterterrorism is internationalized, states should be forced to contribute to the combat of other states against terrorism. The way to do this is to be strong in the international arena. For this reason, the combat of weak states against terrorism is fraught with difficulties. In the current international system where the nation-state structure is challenged, weak states are generally lone actors. In this respect, international understandings and approaches may have drawbacks for them. In order to use public resources effectively and efficiently, weak states should see the counterterrorism more as an internal security issue. However, institutionalizing the issue as a pure internal security issue may not be an effective strategy either. This strategy also carries great risks. Its social costs should be taken into consideration. The counterterrorism should be carried out by valuing states’, “own scale” and “self-help” policies. Because we do not have enough evidence while terrorism is globalizing, in the same time counterterrorism is also globalizing.

Keywords: *Terrorism, Counterterrorism, External Security, Internal Security, Nation-state.*

Giriş

Akademik yazında “terörizme devlet desteği” konusunda çeşitli görüşler vardır. Bazıları uluslararası sistemin başat ve meşru aktörleri olan devletleri gayrimeşru devlet dışı silahlı aktörler olan terör örgütleriyle birlikte anma konusunda çekimser davranır ya da bunu reddederler. Bazıları ise, bu çalışmada gösterildiği üzere, terörizme devlet desteğinin “reddedilemez bir gerçek” olduğunu ve hatta neredeyse normalleştiğini savunurlar. Terörizme devlet desteğinin varlığına inanan ve neredeyse normalleşmiş olduğunu savunanların argümanları bu çalışmanın varsayımdır. Bu varsayımdan hareketle çalışmada önce şu önerme test edilmiştir:

“Günümüzde devletler çeşitli gerekçelerle terörizmi desteklemekte ya da terörizmi bir araçstrateji olarak kullanmaktadırlar.”

Bu önermeyi test etmek için terörizme devlet desteğinin “varlığı”na dair akademik yazında bulunan çalışmalar ve ileri sürülen kanıtlar kullanılmıştır. Ancak terörizme devlet desteğinin varlığını kabul etmeyerek “yokluğu”nda ısrar eden çalışmalar bu önermeyi test etmek amacıyla kullanılmamıştır. Çünkü bir “şey”in varlığına dair kanıtlar mevcut iken, aksi kanıtlanana kadar o “şey” reddedilemez. Terörizme devlet desteğinin gerçeği yansıtmadığını savunanların argümanlarının kanıt niteliğinde olmadığı ve bu desteğin varlığına dair argümanları çürütmediği görülmektedir. Bu bakımdan terörizmi destekleyen devletler ile bu konuda devletin yanında yer alan kişiler ve kurumlar bu desteği açıkça ilân etmediklerine/etmeyeceklerine, bu konuda devlete yöneltilecek suçlamaları reddettiklerine/rededeceklerine, hatta bu ilişki için meşruiyet arayışları içine girdiklerine/gireceklerine göre bu önermeyi test etmek için tercih edilen kapsamın, araştırmaya dair olası sübjektiflik iddialarına rağmen, kabul edilebilir nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

Terörizme verilen devlet desteğini kanıtlarla ortaya koyan birçok araştırmacı vardır. Örneğin Lutz ve Lutz (2011: 82). hiçbir terör örgütünün kendiliğinden var olmadığını ifade ederken terörizme verilen devlet desteğine dikkat çeker. Bu konuda aynı düşüncüyü paylaşan Schmid (2018: 23). de

terörist faaliyetlerin işleyebilmesini devlet desteğinin gerekliliğine bağlar. Bir makalesinde terörizmi “hem devleti hedef alan şiddet içeren direniş hem de devletin çıkarlarını korumaya yönelik girişimler” olarak tanımlayan Crenshaw (1981: 379). da devletlerin terörizmle ilişkili olabileceğini ileri sürer. İsen’e (1983: 199). göre de devletler menfaatlerini diplomatik araçlarla gerçekleştiremediklerinde ya da menfaatleri uluslararası hukuka aykırı düştüğünde, bir seçenek olarak terörizmi kullanabilmektedirler. Şiddetin gerçekleştirilmesi için çeşitli aktörlere eğitimler vermekten onlara lojistik imkânlar sunmaya, silahlar temin etmekten şiddetin faillerine hukukî destekler sağlamaya kadar çeşitli faaliyetler devletler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Byman’ın (2005: 117). ifadesiyle bazen bir devlet bir terör örgütüne karşı harekete geçmediğinde de o terör örgütüne büyük bir destek vermiş olabilmektedir. Byman, terörizm nedeniyle oluşabilecek çok büyük sorunların “pasif destek” olarak adlandırdığı bu durum nedeniyle de oluşabildiğine dikkat çekmiştir.

Çalışmanın önermesi terörizme devlet desteği konusunda bu minvaldeki görüşler üzerinde çalışmanın birinci kısmında kuramsal düzlemde yapılan bir incelemeyle doğrulanmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında ise bu önermeye dayanarak şu araştırma sorusuna cevap aranmıştır:

“Terörizme verilen devlet desteği nedeniyle günümüzde terörizm salt bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırılabilir mi?”

Bu araştırma sorusuna verilecek cevap/lar tarihsel süreçte biteviye dönüşen terörizmin devlet-destekli dinamiklerine dair görüşler geliştirilebilmesine katkı sunabilecektir. Başka bir ifadeyle bu araştırma sorusu devlet desteği nedeniyle günümüzde terörizmin ulus-devletler tarafından nasıl anlaşılması gerektiğini gösterebilecek, dolayısıyla terörizmle mücadele stratejilerinin neler olabileceği hususunda ulus-devletlere ve hükûmetlere değerli yaklaşımlar geliştirme fırsatları verebilecektir. Bu muhtevadaki bir kazanım ulus-devletlerde kamu kaynaklarının hem iç güvenlik hem de dış güvenlik gerekçesiyle etkin, etkili ve verimli biçimde kullanımı konusunda hükûmetler için yol gösterici de olabilir.

1. Devlet- Terörizm İlişkisi

Kenneth Waltz (1979: 102). devletler arasındaki işlerde şiddete başvurulmasının her zaman olası olduğunu, bu durumun diğer devletleri de gerektiğinde şiddete başvurmaya her an hazır tuttuğunu ifade eder. Uluslararası sistemde anarşinin varlığı nedeniyle bu şiddetin önlenilebileceğini ummanın gerçekçi bir durum olmadığını da ekler. Bu hususta Maoz ve San-Akca (2012: 720) devletler arasında rekabetin varlığının bu şiddetin ortaya çıkışını kolaylaştıracak biçimde devletler ile devlet dışı silahlı aktörler arasında iş birlikleri kurulması ihtimalini artırdığını, bu iş birlikleri kurulunca devletler arasındaki rekabetin de tırmanabileceğini tespit etmektedirler. Buna göre “devletler arasındaki rekabet” ile “şiddetin bir araç olarak seçilmesi/şiddet yöntemlerine başvurulması” olguları arasında döngüsel bir ilişki vardır. Böyle bir ortamda, devleti yönetenlerin iç ve dış güvenlik politikalarına dair kavrayışlarının bir ifadesi olan “Raison d’etat” anlayışının devletler için önemli bir işlev göreceği ileri sürülebilir. Meinecke (2021: 27). bu kavramı “devlet akli” biçiminde kullanır ve “devlet adamına, devleti sıhhatli ve zinde tutmak için yapması gerekenleri söyler.” der. Devletler işte bu kavrayış gereğince terörizmi bir araç/strateji olarak kullanmayı tercih edebilirler.

Devletlerin terörizmle ilişkilerinin önünde bir engel olmadığını ifade eden Goodin (2006: 77) tarihsel kayıtlarda devletlerin ve devlet yetkililerinin terör örgütlerine ve teröristlere destek verdiklerine ilişkin çokça kanıt bulunduğunu tespit etmiştir. Bu tür kanıtlar konusunda Judith Butler da hemfikirdir. Butler (2014: 134). “Devletlerin terörizme karşı savaştığı görüşünü kabul edersek hata yapmış oluruz, çünkü devlet destekli terörizm fikrini kabul etmemiz için fazlasıyla kanıt var önümüzde.” der ve devlet destekli terörizmin demokrasi kisvesi altında bile yürütüldüğüne dikkat çeker. Sproat (1991: 22) da terörizm stratejisinin en ısrarlı ve başarılı kullanicısının isyancı gruplardan ziyade devletler olduğunu iddia eden Batılı birçok araştırmacı bulunduğunu ortaya koymuştur. O’na göre, devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen şiddet eylemlerine yoğunlaşmış olsalar da Batı’daki ana akım birçok yazar bu şiddeti gerçekleştirenlere dünyada-

ki çeşitli devletler tarafından destek verildiğinin farkındadır (bkz. Sproat, 1991: 20-22).

Aksan ve Bailes'in (2014: 11-12) ifade ettiği üzere terörün “zayıfın silahı” olduğu, güçsüz devlet dışı silahlı aktörlerin gözünü karartarak önüne her gelene saldırdığı, devletlerin ise buna karşı masumları koruduğu fikri yaygın kabul görse de aslında güçlünün zayıfa nazaran daha büyük çapta terör faaliyetleri gerçekleştirebileceği konusunda şüphe yoktur. Nitekim 1945-2010 yılları arasında aktif olan 455 terör örgütü üzerinde ampirik testler gerçekleştirmiş olan Şan Akca (2021: 175). terör örgütlerine verilen devlet desteğine ilişkin olarak bulunan kanıtlar çerçevesinde terörizmin sadece zayıfların silahı olduğu varsayımının şüpheli olduğunu tespit etmiştir.

Gerçekten de terör örgütlerinin devletlerden destek görmesi gerçeği sadece devletlerin etkisizliğiyle ya da zayıflığıyla açıklanamaz. Nitekim Walter Laqueur'un Birleşmiş Milletler (BM) tarafından en az gelişmiş olarak belirlenen 49 ülkeye ilişkin bir incelemesine dayanarak Şan Akca (2021: 21-25). tarafından yapılan bir analizde zayıf devlet kapasitesinin bazı devletleri bu tür örgütlerin kaynak edinimi için doğal adaylar haline getirebildiği, ancak zayıf devletlerin finansman, silah, lojistik, güvenli bölge, eğitim ve eğitim kampı vb. gibi başlıca destek kaynakları açısından en iyi kaynaklar olmadıkları, hatta bu destek kaynakları açısından incelendiğinde İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra faaliyet gösteren tüm silahlı örgütlerin neredeyse %50'sinin zayıf devletlerden değil güçlü devletlerden destek aldığı tespit edilmiştir. Şan Akca'ya (2021: 25) göre uluslararası siyaset açısından incelendiğinde bu devlet dışı silahlı örgütlerin güçlerini büyük devletlere borçlu oldukları görülmektedir. Hatta O'na göre bu örgütler devletlerin kontrol altında tuttıkları egemen alanlarında serbestçe hareket etme imkânlarına da sahiptirler. Bazı devletler ile terör örgütleri arasında kurulan bu tür ilişkiler uluslararası düzlemde devletler arasında terörizmle mücadele gerekçesiyle iş birlikleri geliştirilmesini olanaksızlaştırmaktadır.

Devletler güçlü olmak zorunda hissederler. Güçlenme çabasının altında yatan saik, güvende olma arzusudur. Yani devletler realistler tarafından çok açıklayıcı biçimde ifade edildiği üzere, güvenlik için güç edinirler.

Bunu yaparken mevcut *çeşitli* stratejileri kullanırlar ya da yeni stratejiler üretirler. Terörizmin bu süreçte kullanılan ya da üretilen stratejilerden biri olabileceğini söylemek mümkündür. Çünkü güç mücadelesine dair derin kavrayış devletleri saldırganlaştırabilir. Devletler saldırgan davranışlarını çeşitli gerekçelerle başka aktörleri kullanarak gerçekleştirmeyi ise zorunlu görebilirler. Strateji üretme ya da kullanma zorunluluğu bu düşünceyi doğrularabilir. Üstelik sınırsız biçimde gayrimeşru şiddet kullanımını meşrulaştırabilir. Bu bağlamda terörizm güç edinmek ve bunun sonucunda farklı ve önemli coğrafyalarda nüfuz sağlamak amacıyla coğrafi olarak olmasa da siyasî bağlamda genişlemek için kullanılan bir devlet davranışı olarak kabul edilebilir. Bir devletin güçlenme çabası içerisine girmesi de diğer devletlerin coğrafi konumu, lojistik imkânları, stratejik değeri vb. nedeniyle güçlenme potansiyeline sahip olduğunun diğer devletler tarafından düşünülmesi de terörizmin bir araç olarak kullanılmasına etki edebilir. Bu çerçevede devletlerin devletlerarası ilişkilerde bir araç olarak kullanmak üzere terörizmi neden var ettikleri, gerekçelerinin neler olduğu, bu gerekçelerin devletleri yönetenlerde hangi anlayışın gelişmesine yol açabileceği, bu anlayışın ışığında devletlerin neleri hedefleyebildikleri “gerekçe”, “anlayış” ve “hedef” başlıklarında incelenecektir.

1.1. Gerekçe: Menfaat, Güç, Güvenlik

Devletler güç için rekabet ederler (Mearsheimer, 2001: 13). Güç güvenliğinin sağlanması için gerekli görülür ve büyük ölçüde coğrafya ve doğal kaynaklar ile ilişkilendirilir (Spykman, 2020: 37). Ancak coğrafya ve doğal kaynakların yanında askerî kapasite, endüstriyel kapasite, nüfus, ulusal bütünlük, diplomasinin niteliği, hükûmetin niteliği vb. gibi güç unsurları da vardır (bkz. Morgenthau, 1970: 141-194). Güç unsurları başta komşu devletler olmak üzere diğer devletler için güvensizlik kaynakları olduğunda devletler arasındaki rekabet kızışabilir. Bu halde terörizm güç ile ilişkili bir durum olarak gelişebilir. Zayıf devletler de güçlü devletler de diğer devletlerin güçlerini olumsuz yönde etkilemeyi menfaatleri açısından gerekli gördüklerinde bu uğurdaki bir araç olarak terörizme başvurabilirler.

Bu sayede diğer devletlerin güvenliklerini azaltıp kendi güvenliklerini artırmak isteyebilirler. Çünkü güce sahip olmak hem güvende olmanın hem de Viotti ve Kauppi'nin (2012: 186) ifade ettiği üzere bölgesel veya küresel hiyerarşideki görelî konumu iyileştirmenin temel bir şartı olarak kabul görebilmektedir.

Bu kabule dayanarak geliştirilen devlet politikalarının güvenlik ortamını şekillendirme amacı taşıdığını ifade eden Yılmaz (2008: 95-102) devletlerin bu amaçla bir yandan diğer devletlerin iç işlerine etki etmeye çalışarak iç dinamikleri kontrollerine almaya çalıştıklarına diğer yandan bölgelerindeki iç kargaşaları ve şiddet içerikli faaliyetleri destekleyerek krizlere ortam hazırlayabildiklerine dikkat çekmektedir. Arı'nın (1997: 264-265) da ifade ettiği üzere devletlerin menfaatleri uğrunda bu kabuller çerçevesinde başvurdukları yöntemler arasında diplomasi ve diplomatik yöntemlerden başka propaganda gerçekleştirmek, iç işlerine karışmak, güç kullanma tehdidinde bulunmak veya silahlı güç kullanmak da vardır. Başka bir ifadeyle hem meşru yöntemler hem de gayrimeşru yöntemler gücü önemli gören anlayışın ışığında geliştirilen politikalar nedeniyle kullanılabilir. Nitekim Hobbes (2020: 134) devletlerin, kendi güvenlikleri için cebren ve hileyle de olsa komşularını zayıflatmak için herhangi bir biçimde ellerinden geleni yapmalarının olağan olduğunu, hatta devletlerin bu güç mücadelesine ilişkin eylemlerinden ötürü çağlar sonra bile şerefle anılabildiklerini tespit etmektedir.

Devletler arasındaki bu güç mücadelesinin ahlâkî sınırlayıcılarının da bulunmadığı söylenebilir. Çünkü uluslararası sistemde hâkim konumda bir otoritenin bulunmaması devletlerin menfaat, güç ve güvenlik gerekçeleriyle her türlü davranışı ahlâkî sınırlar içerisine çekerek meşrulaştırabilmelerine imkân vermektedir. Nitekim Boesche (2003: 17) ilk büyük realistlerden biri olduğu düşünülen Kautilya'nın ahlâkî ilkelerin veya yükümlülüklerin devletlerin davranışlarında ya çok az etkisinin olması ya da hiç etkisinin olmamasını güçlü devlet olmanın önemli bir şartı olarak gördüğünü tespit etmiştir. Kautilya (2018: 35-37) ve Machiavelli'nin (2019: 66-68) hükümdarlara zorunlu hallerde uymaları için buldukları

tavsiyelerin geçmişteki devlet davranışlarında, realist teorileri içeren çeşitli çalışmalarda ve hâlihazırda reel politikte kabul görmesi de menfaatleri söz konusu olduğunda devletlerin gerektiğinde ahlâkî değerler ile kendilerini sınırlandırmayacaklarının kanıtlarındandır. Bu bağlamda terörizmin menfaat, güç ve güvenlik ile ilişkili olduğu, gerektiğinde devletler tarafından ahlâkî değerlere rağmen bir araç olarak her zaman kullanılabileceği ifade edilebilir.

1.2. Anlayış: Saldırganlık

Menfaatleri gerektirdiğinde ahlâkî sınırlayıcıları dahi bulunmayabilen devletlerin güç ve güvenlik uğrunda saldırganlığı normalleştirebilmeleri ve meşrulaştırabilmeleri mümkündür. Tarihteki önemli realistlerden Hobbes bunu insan doğası üzerinden tespit ederken, Kautilya ideal bir devlet anlayışı temelinde teşvik dahi etmiştir. Hobbes (2020: 99-101) insanların doğuştan eşit yaratıldığını, bu eşitsizliğin güvensizlik doğurduğunu, bedensel güç ya da zihinsel yetenekler bakımından zayıf görünen kişilerin dahi en güçlü ya da en zeki görünen kişilere karşı üstün gelebileceğini, herkesi kontrol altında tutma gücüne sahip olan bir otoritenin yokluğunda herkesin herkesle savaş halinde olabileceğini tespit etmektedir. Böyle bir ortamda doğru, yanlış, adalet, adaletsizlik gibi kavramların anlamsızlaştığını, hiçbir şeyin adalete aykırı olmadığını, cebir ve hilenin en büyük iki erdem olarak görülebildiğini ortaya koyan Hobbes'un (2020: 102-103) teorisi insan doğasından azade yapılar olmayan devletlerin uluslararası sistemdeki saldırganlığının bir gerçeklik olduğunun kanıtı kabul edilebilir.

İdeal bir devlete dair Arthaşatra adlı eserinde Kautilya (2018: 15) ise ulusal çıkarlar adına etik dışı yöntemleri savunurken “*Devletin ve tebaanın mutluluğu, ittifak ya da fetih aracılığıyla bâkir toprakların yerleşime açılmasıyla gerçekleştirilebilir. Pek çok kralın bulunduğu politik bir ortamda, kendi sınırları içinde hapsolmayı seçen, diğerlerinin genişlemeci politikalarına yem olur*” ve “*Tebaanın refahının desteklenmesi zenginliklerin ele geçirilmesini gerektirir ve böylece fetih aracılığıyla toprakların genişletilmesini mümkün kılar*” diyerek bu anlayışı teşvik etmiştir.

Devletler şayet terörizmi diğer devletlerin istikrarsızlığa düşmesini sağlamak ve nihayetinde kendisine ya da başka bir devlete saldırabilecek güce sahip olmasını engellemenin bir aracı olarak kullanmak isterlerse Kautilya'da ifadesini bulmuş olan bu anlayışı benimseyebilecekleri ifade edilebilir. Bu anlayış Bjørgo'nun (2005: 2) da terörizm ile ilgili olarak ifade ettiği üzere korkunun hedefteki unsurlar üzerinde yarattığı psikolojik etkinin gücünden yararlanma düşüncesine dayanmaktadır. Oysa kötü ve yanlışın ne olduğu bilinse, sorunu düzeltme şansı yakalanabilir (Alpar, 2021: 164).

1.3. Hedef: Hegemonya ve Coğrafi Hâkimiyet

Menfaatleri devletleri şiddet araçlarını kullanmak suretiyle saldırganlaştırabilse de bunun mutlak bir sonuç olduğu iddia edilemez. Devletler çeşitli coğrafyalarda rızaya dayalı hegemonyalar kurup hâkimiyetler sağlamak suretiyle de menfaatlerini elde etmeye çalışabilirler. Diplomasiyi, iş birliğini, yatırımları vb. bu amaçla kullanabilirler. Bununla birlikte terörizmi de bu hedefleri gereğince bir araç olarak kullanabilecekleri düşünülebilir. Çünkü hegemonyanın kurulduğu coğrafyalarda ve toplumlarda rızanın üretilmesi ve muhafazası gereklidir. Oysa bu kolayca başarılabilen bir iş değildir. Terörizm bu nedenle önemli coğrafyalarda hegemonyanın kurulması ve hâkimiyetin sağlanması uğrunda araçlaştırılabilir. Nitekim terörizmin kullanışlı bir hegemonik araç olabileceğini tartıştığı çalışmasında Çavuşoğlu (2020: 365) terörizmin hegemonyanın sürdürülmesinde merkezi bir rol oynadığından söz etmekte ve hegemonyanın sürdürülebilirliği için terörizmin sürdürülmesi gerektiği düşüncesinin devletlerin yaklaşımlarında yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda terörizmin menfaatleri gereğince güç ve güvenlik peşinde koşan devletlerin saldırganlıklarının kullanışlı bir aracı olabileceği söylenebilir. Daha açık bir ifadeyle uluslararası sistemde hegemonik bir güç olan devletlerin kendi lehlerine olan durumu sürdürmek için terörizme başvurabilecekleri iddia edilebilir.

Oberschall (2004: 26) tarafından ifade edildiği üzere siyasî amaçlar söz konusu olduğunda şiddet kullanımı yaygınlaşmaktadır. Jackson (2014: 144-145) örneğin Ortadoğu'yla ilişkilendirilen bir terörizmin olmasının

nedenini bu bölgede Müslüman nüfusun yoğun olması ile değil, burada çok sayıda iç ve dış gücün yürüttüğü savaş, müdahale ve askerî işgallerin hüküm sürmesi ile açıklamaktadır. Devamında ise terörizm araştırmalarının bile büyük ölçüde devlet güvenliği ve hegemonyasının entelektüel kolu olarak iş gördüğünü, şayet Batı dünyası dış politikasında Ortadoğu'ya öncelik vermeseydi Ortadoğu kökenli “İslâmî terörizm” hakkında bu kadar çok akademik çalışmanın yapılmayacağını savunmaktadır.

Bu bağlamda devletlerin jeopolitik emellerinin bulunmasının meşru olduğu, ancak terörizmin bazı coğrafyalarda fazlaca yaşanırken bazı coğrafyalarda daha az yaşanması ya da hiç yaşanmamasının devletlerin jeopolitik emelleriyle terörizm meselesinin ilişkilendirilebilmesine imkân verdiği ifade edilebilir. Nitekim Falk (2002: 304) devletlerin terörizme başvurma konusundaki motivasyonlarından birinin öteden beri coğrafya olduğunu söyler. Coğrafya devletlerin siyasî amaçlarına etki ettiğinde, başka bir ifadeyle devletler coğrafya nedeniyle siyasî amaçlar belirlediklerinde terörizmin siyasî amaçlar gereğince bir araç olarak kullanılmasının koşullarının oluşmaya başladığından söz edilebilir. Artık bundan sonra devletler Alpar'ın (2023: 9) ifade ettiği üzere kurum ve organizasyonlarını bu hedefler gereğince oluşturur ve hedeflerini gerçekleştirmeye çalışırlar. (Alpar, 2023:9).

Terörizm üzerine “gerekçe”, “anlayış” ve “hedef” başlıklarında yapılan bu inceleme terörizmin günümüzdeki devlet davranışlarındaki yönlendiriciliği konusunda aydınlatıcı olabilir. Nitekim Şan Akca'nın (2016) analizi, Birleşmiş Milletler üyesi olan 193 devletin neredeyse yarısının bir ya da daha fazla devleti hedef alan terör örgütlerine destek vermesinin bir istisna değil, uluslararası ilişkilerde normalleşmiş bir olgu olduğunu göstermektedir. Devletler hem iç politikalarında hem de dış politikalarında yaşanan gelişmeler nedeniyle terörizme destek vermeyi gerekli görmektedirler (Şan Akca ve Önder, 2018: 59-69).

Devlet destekli terörizm; işleyen devlet mekanizmasını, devletin uluslararası sistemdeki etkinliğini, devletin itibarını, devlet içindeki güven duygusunu, müreffeh yaşamı, bilimsel bilgiyi, maddî ve düşünsel yatırımları, kültürel mirası, uluslararası iş birliklerini, özgürlükleri, toplumsal kuralları,

kurumsallığı vb. hedef alabilir. Çeşitli türden şiddet araçlarını kullanmak suretiyle çevreye, yeraltındaki ve yerüstündeki kaynaklara, ülke insanının geleceğe dair umutlarına, hukukî yaşama vb. maddî ya da manevî zararlar vermeyi amaçlayabilir.

Terörizm devletlerin uluslararası sistemin hiyerarşik yapısı içindeki statülerini muhafaza etmek ve güçlendirmek için kullanmayı tercih edebildikleri bir araçtır. Diplomasi ya da ikna yoluyla başarılabilmesi mümkün olmayan amaçların korku yoluyla başarılabilmesine imkân vermesi bu tercihi doğurmuştur. Bu bağlamda devlet destekli terörizmin, özünde devletlerarası güç mücadelesinin bir aracı olduğu açıktır. Silahlı örgütlere sağlanan devlet desteğinin nedenlerini incelemiş ve modern uluslararası çevreyi devlet dışı silahlı örgütlerin son zamanlardaki yükselişine ve dayanıklılığına bu denli elverişli kılanın ne olduğunu anlamaya çalışmış olan Şan Akca (2021: 36-37) bir örgüt ile hedef devlet arasındaki etkileşimlere ya da bir örgüt ile bir destekçi devlet arasındaki etkileşimlere odaklanarak silahlı örgütlere sağlanan devlet desteği hakkında kavrayış geliştirmenin zor olacağını, bu nedenle hedef devletler ile destekçi devletler arasındaki etkileşimlere de bakılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu değerlendirme terörizmi var eden ve kalıcı bir sorun haline getiren değişkenlerden birinin devletler arasındaki ilişkiler olduğu fikrini doğrulamaktadır.

İlk realistlerden biri olduğu kabul edilen Kautilya'nın devlet yönetimine dair Arthaşāstra adlı eserinin bölümlerinden biri üzerindeki ilk çevirilerden birini 1965 yılında yapmış olan Dr. R. P. Kangle'ın, eser hakkındaki şu değerlendirmesi dikkate değerdir:

“Bir ülkenin diğerine olan güvensizliği hâlâ aynı, her ülkenin kendi çıkarının peşinde koşmasında değişen bir şey yok, kurulan ittifakların hepsinin ülkelerin kendi çıkarlarını korumaları için olduğu aşikâr, başka bir ülkenin topraklarında faaliyet göstermesi için kurulan gizli servislerin mantığı, Arthaşāstra'dakinden farklı değil. ... Ülkeler arasındaki bu üstünlük rekabeti ve mücadelesinden vazgeçebileceğini düşünmek zor. Bu eserin öğretisi bu basit gerçeklere dayanmaktadır. Tek bir dünya hükûmeti ya da uluslarüstü bir otorite ortaya çıkana

kadar bu böyle devam edecek. ... Bu gerçekleşene kadar, uluslar bilmeden de olsa bu eserdeki uygulamaları hayata geçirecekler ve hatta açıkça kınadıkları şeyleri yapmaya devam edecekler” (aktaran Rangarajan, 2018: 39).

Bu değerlendirmenin işaret ettiği üzere devletler gayrimeşru faaliyetleri her zaman gerçekleştirebilirler. “Terörizm” devletler tarafından kullanılabilen gayrimeşru bir araçtır. Bu bağlamda, çalışmanın “*Günümüzde devletler çeşitli gerekçelerle terörizmi desteklemekte ya da terörizmi bir araç/strateji olarak kullanmaktadırlar.*” biçiminde ifade edilmiş olan önermesi çalışmanın buraya kadar olan kısmına dayanarak “doğru” kabul edilmektedir. Çalışmanın bu noktadan sonraki (ikinci) kısmında ise bu devlet davranışının yerleşikliğinden/gerçekliğinden hareketle “*Terörizme verilen devlet desteği nedeniyle günümüzde terörizm salt bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırılabilir mi?*” biçiminde ifade edilmiş olan araştırma sorusuna cevap aranacaktır.

2. Terörizm Salt Bir Dış Güvenlik Meselesi Midir?

Küreselleşme terörizmi de dönüştürmektedir. Terörizm küreselleşmenin gerek sebep olduğu sorunların gerekse sunduğu fırsatların etkisiyle uluslararasılaşmaktadır. Hal böyle olunca terörizmdeki “devlet rolü” nün de etkisiyle terörizmin salt bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırılması gerektiği konusunda görüşler gelişebilir. Bu görüşler çerçevesinde terörizmle mücadelenin aslen uluslararası alanda yürütülmesi gerektiği savunulabilir. Ancak bu hususta “güç” etkeninin belirleyici olabileceğinin dikkate alınması rasyonel bir yaklaşım olabilir.

Gerek uluslararası ilişkiler teorilerinde gerekse uluslararası politikaya dair analizlerde merkezî bir önem atfedilen ve sıkça kullanılan “güç” kavramı (Özdemir, 2008: 114) hakkında bu çalışmada ayrıntılı bilgi verilmesi gerekli görülmemiştir. Kavramın, devletlerin gerek iç siyasette gerekse dış siyasette kazanımlar elde etmesine katkı sağlayabilecek olan maddî ve manevî nitelikli “her şey” olarak anlaşılması yeterlidir. Kavrama bu minvalde

anlam yüklendiğinde ve “değer atfedildiği için peşinden gidilen her şey” olarak anlaşıldığında avantajlarına ve dezavantajlarına odaklanmak yeterli olacaktır.

Türkiye Barolar Birliği (TBB) terörizme dair bir çalışmasında (2006: XIV) gücü terörizmle mücadelede hukukî düzlemde önemli avantajlar sağlayan bir değişken olarak görmüştür. Terörizme maruz kalan bir devlet uluslararası alanda yeterince güçlüyse o devlete yönelen terörizm tehdidinin küresel bir tehdit olarak algılandığını da tespit etmiştir. TBB bunun sonucunda o devletin ulusal veya uluslararası hukuka dayanarak devletleri dost ve düşman devletler olarak ayırabildiğini, bu ayrımın kendisine verdiği bir hak olarak millî sınırları dışında bile terör örgütlerine ve destekçisi olan devletlere müdahale edebildiğini, bu tür müdahaleleri gerçekleştirmek için herhangi bir hukukî düzenlemeye bile ihtiyaç duymayabildiğini savunmaktadır. TBB, terörizme maruz kalan ancak uluslararası alanda yeterince güçlü olmayan devletlerin ise bu tür haklara sahip olamadıklarına dikkat çekmektedir. Bu durumda o devlete “terörizmle anlaşma”, “uzlaşma yolu arama”, “taviz verme”, “etnik kimliği tanıma”, “devlet sistemini değiştirme” vb. gibi öneriler getirildiğini, müdahale içeren yöntemlerin ise “insan haklarını ihlal” suçlamasıyla karşılaştığını tespit etmektedir. Kısaca terörizmle mücadele hukukunun sınırını bile o devletin uluslararası alandaki gücünün sınırı belirlemektedir (TBB, 2006: XIV). Hatta güçlü olmak Cebeci’ye (2012) göre güçlü olana terörizmin ne olduğunu belirleme imkânı dahi vermektedir.

Hal böyle olunca terörizmi bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırmanın güçlü devletler açısından fırsatlar yaratabileceği ifade edilebilir. Hatta sağlayabileceği avantajlar nedeniyle güçlü devletler için bu politik yaklaşım teşvik bile edilebilir. Ancak bu durumun sağladığı avantajlar ve vadettiği kazanımlar terörizme bir iç güvenlik meselesi olarak yeterince önem atfetmemeyi meşrulaştırır mı? Terörizme karşı uluslararası alanda sürdürülen mücadelede sağlanacak başarının millî sınırlar içerisinde diğer devletler tarafından desteklenen terör eylemlerinin gerçekleşmesini önleyebileceği varsayımına rağmen meşrulaştırmaz. Güçlü devletlerce millî

sınırlar içerisinde terörizmin vereceği zararlara karşı tedbirler alınmasının gerekliliği yadsınamaz. Zira millî sınırlar içerisinde tek bir kişinin bile bir terör eylemi nedeniyle yaşamını kaybetmesi devletler ve hükûmetleri için siyâsî ve sosyal maliyetler yaratabilecektir. Bu nedenle terörizmle mücadele güçlü devletler için aynı zamanda önemli bir iç güvenlik meselesi olarak kavramlaştırılmalıdır. Ancak bu tercih önemli sosyal maliyetlere sebep olma potansiyeli taşır. Bir çalışmada Aras (2021) bu sosyal maliyetleri “terörizm korkusu”, “hak ve özgürlük ihlalleri”, “iç düşman üretimi”, “meşruiyet kaybı” ve “demokratik gerileme” kavramları üzerinden incelemiştir. Terörizmle mücadele süreçlerinde sosyal maliyetler oluşmasına yol açmayacak dengeli yaklaşımlar geliştirmek günümüzün elzem nitelikli kamu yönetimi yaklaşımı olarak kabul edilmelidir.

Diğer taraftan, gücün devletlere avantajlar sunabildiği bir uluslararası sistemde, güçsüz devletlerin devlet destekli terörizme karşı uluslararası alanda yürütecekleri mücadelenin başarısız olabileceği öngörülebilir. Zira bu mücadeleye bazı devletlerin terörizm destekçisi devletler aleyhinde sonuçlar üretecek biçimde destek vermekten ve iş birliğine girmekten kaçınabilmeleri olasıdır. Terörizmle mücadele konusunda uluslararası iş birliklerinin her zaman kolayca geliştirilememesini Smith (2020: 248) devletlerin ya yeterli malî ve idarî kaynaklara sahip olamamaları ya mevcut sorunları arasında bu meseleye öncelik verememeleri ya da bu meseleyi kendileri için var oluşsal bir tehdit olarak kabul etmemeleriyle açıklar. Bu gerekçeler bazı devletler için kabul edilebilir nitelikte gerekçeler olabilir. Ancak bu gerekçeleri “terörizmin arkasındaki devlet desteğine müdahale etmemek için geliştirilmiş mazeretler” olarak okumak da mümkündür. Terörizme kasıtlıca verilen devlet desteği ise zaten böyle bir iş birliğini ütöpik hale getirmektedir. Bu durumda terörizmi salt bir dış güvenlik meselesi olarak kabul etmenin önemli maliyetleri olacağından söz edilebilir. Gerçekten de güçsüz devletler terörizmle mücadelede ağırlığı iç güvenlik boyutuna veremedikleri takdirde önemli başarısızlıklar yaşayabileceklerdir. Bu nedenle uluslararası alanda güçlü olmayan devletlerin terörizmle mücadeleyi bir dış güvenlik meselesi olarak kavramlaştırmalarının sorunlu bir güvenlik politikası olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak meseleyi salt bir iç güvenlik

mesesi haline getirmenin sosyal maliyetlere sebep olabileceğine dair öngörü burada da hatırlanmalıdır.

Akkutay'ın (2016: 50) bir tespiti uluslararası alanda devletlerin bu konuya nasıl yaklaşabilecekleri konusunda aydınlatıcıdır: Devletlerin millî sınırları içerisinde gerçekleşen ve o devletler tarafından terörizm olarak adlandırılan iç silahlı çatışmaların hem varlığının teyit edilmesi hem de uluslararası bir sorun olarak kabul edilmesi konularında uluslararası hukukta objektif kriterler bulunsa da bu kriterler diğer devletlerin sübjektif yaklaşımları nedeniyle objektifliğini yitirebilmektedir. Bu tespitinin devamında Akkutay, devletlerin, silahlı çatışmalar hukukuyla belirlenmiş olan sistemi alt üst edebilecek ve içeriği mevcut düzenlemelerle doldurulamayacak yeni bir silahlı çatışma türünü bile bu sayede yaratabildiklerine dikkat çekmektedir. Menfaat-odaklı aktörler olmaları devletlerin istedikleri takdirde her şeyi yapabilmelerini olası hale getirmektedir.

Kısaca “terörizme devlet desteği” ya da “terörizmde devlet rolü” terörizm meselesini karmaşıktırmaktadır. Terörizmin bu sayede uluslararasılaşması ise durumu daha da kötüleştirmektedir. Dış güvenlik meselelerinin iç güvenlik meselelerinin gelişmesine etki etmeyeceği ya da iç güvenlik meselelerinin dış güvenlik meseleleriyle ilişkilerinin kurulamayacağı iddia edilemez. Bu nedenle terörizmle mücadele devletler için çok boyutlu bir mücadele alanıdır. Bu mücadelenin bir dış güvenlik meselesi mi yoksa bir iç güvenlik meselesi mi olarak görülmesi gerektiği konusunda özgün değerlendirmeler yapılması gereklidir. Terörizmin (terör eylemlerinin) niteliği ve terör örgütlerinin modus operandisi (çalışma biçimi, işleyiş tarzı) temelinde yapılacak “*özgün değerlendirmeler*” meselenin ele alınabileceği güvenlik politikalarının rasyonel biçimde belirlenmesine katkı sağlayabilir. Bu yaklaşım kamu kaynaklarının etkili ve verimli biçimde kullanılabilmesi bakımından da değer ifade edebilir. Zira Seyhan'ın (2020) da ifade ettiği üzere “terörizm nesnel bir gerçekliği tanımlamaz.”

Bu nedenle terörizmi iyi anlamak, terör örgütlerini iyi tanımak gerekir. Çünkü bir devleti/toplumu/sistemi hedef alan terörizmi ve terör örgütlerini iyi anlamadan ve tanımadan geliştirilecek güvenlik politikalarında

Jackson (2015: 50) tarafından ifade edilen “terörle mücadelede hayal gücünün kurumsallaştırılması” sorunu ile karşılaşılabilir. Jackson’un önemli bir risk olarak değerlendirdiği ve gelecekte bir istisna olmaktan çıkarak norm haline gelebileceğinden endişelendiği bu durum terörizme mücadele süreçlerinde korkuyu ve güvenlik fetişizmini de besleyebilecektir. Bu hal özellikle demokrasiler için tedirgin edicidir.

Sonuç

Tarih terörizmin sona ermeyeceğini, sadece geliştiğini, değiştiğini ve yeni biçimlere büründüğünü göstermiştir (Viotti ve Kauppi, 2012: 358). Lutz ve Lutz (2017: 286) tarafından da ifade edildiği üzere ne geçmişte terörizmi teşvik etmiş olan etnik, dinî ve ideolojik anlaşmazlıklar hâlihazırda ortadan kalkmıştır, ne de küreselleşmenin siyasî, toplumsal, ekonomik, kültürel ve dinî sistemler üzerindeki aksatıcı etkileri gelecekte gözlenmeyecektir. Terörizme dair güncel bilgimiz böyle bir ortamda devletlerin birbirlerine dair algıları nedeniyle her devletin herhangi bir zamanda terör örgütleri ile ilişki kurabileceğini göstermektedir. Kısaca terörizmin hedefinde olan devletler, terörizmdeki devlet dahli ve desteği nedeniyle, baş edilmesi son derece güç bir sorun ile karşı karşıyadır. Bu nedenle terörizm günümüzde hedefteki devletler için gerçek bir baş ağrısıdır.

Ulus-devletler bir süredir bu baş ağrısı niteliğindeki tehdidin hedefindeki devletlerdir. Habermas’ın (2002: 25) dikkat çektiği üzere küreselleşmenin getirdiği bazı sorunlar altında günümüzde bu devlet modeline adeta meydan okunmaktadır. Jackson’a (2017: 163) göre de özellikle zayıf ulus-devletler içerideki aktörlerden ve içerideki aktörleri manipüle eden dış aktörlerden kaynaklanan meydan okumalarla karşı karşıyadır. Uluslararası sistemde ulus-devlete alternatif siyasî entegrasyon biçimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan süreçler bile başlatılmıştır (Doytcheva, 2009: 40). Ulus-devletin ortadan kalkması ya da aşılması ihtimali böyle bir ortamda güçlü biçimde tartışılmaktadır (Santamaria, 1998: 20). Bu minvalde ulus-devletin dünyanın her yerinde krizde olduğu (Leca, 1998: 17) ifade edilmektedir. Bu krizden yararlanarak kazanımlar elde etmek isteyen aktörler için etkili araçlardan birinin terörizm olduğu çok açıktır.

Terörizmin devletler tarafından desteklenebildiği bir uluslararası sistem, eğer gücün eşitsiz dağıldığı bir sistemse, güçlü devletler lehine sonuçlar üretecek biçimde yönetilebilmektedir. Terörizmle mücadele etmek isteyen zayıf ulus-devletlerin bu alana çekilmeleri, bu durumda onların terörizmle mücadelesini zorlaştırma amacına matuf olabilir. Çünkü “terörizme devlet desteği”nin bir gerçek olduğu bir uluslararası sistemde “terörizmle mücadeleye devlet desteği” ütopyik bir beklentidir. Uluslararası sistemin bunu teşvik etmesi ise ironik bir durumdur. Güvenlik ikilemi yaratarak güvensizliği besleyebilmesi türünden risklerine rağmen gücü maksimize etmek ve bu suretle diğer devletleri iş birliğine zorlamak terörizmle mücadelenin bu durumdaki gereklerinden biri olabilir. Ancak aynı anda millî sınırlar içerisinde terörizmle mücadele etkili stratejiler kullanılarak sürdürülmelidir. Terörizmin millî sınırlar içerisindeki dinamiklerine karşı politikalar geliştirilmesi, terörist şiddeti gerçekleştiren gruplara karşı silahlı mücadelenin kesintisiz sürdürülmesi, terörizmin finansmanının engellenmesi, terörizmle mücadeleye toplumsal destek sağlanmasının imkânlarının üretilmesi, terörizmin ve terör örgütlerinin propagandalarının önüne geçilmesi, toplumda sadece devlete güven duyulmasının fırsatlarının yaratılması vb. gibi çalışmalar bu süreçte kararlı biçimde gerçekleştirilmelidir. Hükûmetlerin meşruiyetinin de ulus-devletlerin sürekliliğinin de bu anlayışın kurumsallaşmasını gerektirdiği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

Akkutay, Ali İbrahim. (2016). “Silahlı Çatışmalar Hukukunda İç Silahlı Çatışmaların Uluslararasılaşması”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:65, Sayı:1, ss. 1-61.

Aksan, Cihan ve Bailes, Jon. (2014). “Giriş”, Aksan, C. ve Bailes, J. (Ed.), Güçlünün Silahı: Amerikan Devlet Terörü Üzerine Söyleşiler, Çev. Serap Arslanpay, İstanbul: Metis: ss: 11-43.

Alpar, Güray. (2023). From Geopolitic to Geostrategy, Konya: Palet Yayınları.

Alpar, Güray. (2021). Uluslararası İlişkilerde Stratejiyi ve Coğrafyayı Anlamak, Konya: Palet Yayınları.

Aras, Hüseyin. (2021). “Terörizmle Mücadele Bir İç Güvenlik Meselesi Olarak Kurumsallaşırsa: Yeni Terörizmin Sosyal Maliyeti”, Bakan, S., Yatkın, A., Ağır, O. ve Sezik, M. (Ed.), 20. Uluslararası Kamu Yönetimi Forumu (Kayfor 20), Malatya: İnönü Üniversitesi: ss: 32-46.

Arı, Tayyar. (1997). Uluslararası İlişkiler, İstanbul: Alfa Yayınları.

Bjørge, Tore. (2005). “Introduction”, Bjørge, T. (Ed.), Root Causes of Terrorism: Myths, Reality And Ways Forward, New York: Routledge: pp: 1-15.

Boesche, Roger. (2003). “Kautilya’s ‘Arthaśāstra’ on War and Diplomacy in Ancient India”, The Journal of Military History, Vol.67, No.1, pp:9-37.

Butler, Judith. (2014). “Terör Söylemi”, Aksan, C. ve Bailes, J. (Ed.), Güçlünün Silahı: Amerikan Devlet Terörü Üzerine Söyleşiler, Çev. Serap Arslanpay, İstanbul: Metis: ss: 126-135.

Byman, Daniel. (2005). “Passive Sponsors of Terrorism”, Survival, Vol.47, No.4, pp: 117–144.

Cebeci, Münevver. (2012). “Defining The ‘New Terrorism’: Reconstruction of the Enemy in the Global Risk Society”, Uluslararası İlişkiler, Cilt:8, Sayı:32, ss: 33-47.

Crenshaw, Martha. (1981). "The Causes of Terrorism", *Comparative Politics*, Vol.13, No.4, pp. 379-399.

Çavuşoğlu, Esra. (2020). "Assessing Terrorism as a Hegemonic Conception within the Context of Securitization", *Middle Eastern Studies*, Vol.12, No.2, pp. 349-368.

Doytcheva, Milena. (2009), *Çokkültürlülük*, Çev. Tuba Akıncılar Onmuş, İstanbul: İletişim Yayınları.

Falk, Richard. (2002). "Son Dönem ABD Dış Politikasının Terörist Temelleri", Çev. İsmet Birkan, Güzel, C. (Ed.), *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Ankara: Ayraç: 304-331.

Goodin, Robert. E. (2006). *What's Wrong with Terrorism?*, Cambridge: Polity Press.

Habermas, Jürgen. (2002). *Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak Siyaset Kuramı Yazıları*, Çev. İlknur Aka, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Hobbes, Thomas. (2020). *Leviathan*, Çev. Semih Lim, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İsen, Galip Beygü. (1983). "Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş Bir Sorun", *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, s. 193-231.

Jackson, Richard. (2017). "Rejim Güvenliği", Collins A. (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*, Çev. Nasuh Uslu, İstanbul: Röle Akademik: 161-175.

Jackson, Richard. (2015). "The Epistemological Crisis of Counterterrorism", *Critical Studies on Terrorism*, Vol.8, No.1, pp. 33-54,

Jackson, Richard. (2014). "Terörizm Araştırmaları ve Akademi", Ak-san, C. ve Bailes, J. (Ed.), *Güçlünün Silahı: Amerikan Devlet Terörü Üzerine Söyleşiler*, Çev. Serap Arslanpay, İstanbul: Metis: 136-150.

Kautilya. (2018). *Arthaşāstra*, Çev. Utku Umut Bulsun, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.

Leca, Jean. (1998). “Neden Söz Ediyoruz?”, Leca, Jean (Ed.), Uluslar ve Milliyetçilikler, Çev. Siren İdemen, İstanbul: Metis Yayınları: ss: 11-19.

Lutz, Brenda ve Lutz, James. (2017). “Terörizm”, Collins A. (Ed.), *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları*, Çev. Nasuh Uslu, İstanbul: Röle Akademik: ss: 273-288.

Lutz, James and Lutz, Brenda. (2011). *Terrorism: The Basics*, New York: Routledge.

Machiavelli, Niccolò. (2019). *Hükümdar*, Çev. Necdet Adabağ, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Maoz, Zeev and San-Akca, Belgin. (2012). “Rivalry and State Support of Non-State Armed Groups (NAGs), 1946-2001”, *International Studies Quarterly*, Vol.56, pp. 720-734,

Mearsheimer, John J. (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*, New York: W. W. Norton and Company.

Meinecke, Friedrich. (2021). *Devlet Aklı: Modern Çağda Devlet Aklı Düşüncesi*, Çev. M. Sami Türk, İstanbul: Albaraka Yayınları.

Morgenthau, Hans J. (1970). *Uluslararası Politika Cilt: 1-2*, Çev. Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Ankara: Türk Siyasî İlimler Derneği Yayınları.

Oberschall, Anthony. (2004). “Explaining Terrorism: The Contribution of Collective Action Theory”, *Sociological Theory*, Vol.22, No.1, pp. 26-37.

Özdemir, Haluk. (2008). “Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt:63, Sayı:3, ss: 113-144.

Rangarajan, L. N. (2018). “Giriş”, *Arthaşāstra*, Çev. Utku Umut Bulsun, İstanbul: Kırmızı Kedi: 13-39.

Santamaria, Yves, (1998), “Ulus-Devlet: Bir Modelin Tarihi”, Leca, Jean (Ed.), *Uluslar ve Milliyetçilikler*, Çev. Siren İdemen, İstanbul: Metis Yayınları: 20-30.

Schmid, Alex P. (2018). “Revisiting The Relationship Between International Terrorism and Transnational Organised Crime 22 Years Later”, <https://icct.nl/app/uploads/2018/08/ICCT-Schmid-International-Terrorism-Organised-Crime-August2018.pdf>, (15.01.2022).

Seyhan, Eda. (2020). “‘Counter-Terrorism’ is a Dangerous Myth, It is High Time We Abolished it”, <https://ceasefiremagazine.co.uk/time-abolished-counter-terrorism/>, (05.07.2020).

Smith, Michael E. (2020). Uluslararası Güvenlik, Çev. Ramazan Gözen, Ankara: Felix Kitap.

Sproat, Peter Alan. (1991). “Can the State be Terrorist?”, *Terrorism*, Vol.14, No.1, pp. 19-29.

Spykman, Nicholas. J. (2020). Coğrafya ve Dış Politika: Kenar Kuşak Teorisi, Çev. Alperen Kürşad Zengin, İstanbul: Doğu Kütüphanesi.

Şan Akca, Belgin. (2016). “Dangerous Companies: Cooperation Between States and Nonstate Armed Groups”, <https://www.armedgroups.net/facts.html>, (24.01.2021).

Şan Akca, Belgin. (2021). Maskeli Devletler: Silahlı Örgütlere Sağlanan Devlet Desteğinin Nedenleri, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Şan Akca, Belgin ve Önder, İlayda Bilge. (2018). “PKK Terörizmine Uluslar Ötesi Bir Bakış”, Altun, F. ve Yalçın, H. B. (Ed.), *Terörün Kökenleri ve Terörle Mücadele Stratejisi*, Ankara: SETA: ss: 53-79.

TBB (2006), *Türkiye ve Terörizm*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Viotti, Paul R. and Kauppi, Mark V. (2012). *International Relations and World Politics*, Boston: Pearson.

Waltz, Kenneth N. (1979). *Theory of International Politics*, California: Addison-Wesley Publishing Company.

Yılmaz, Sait. (2008). *Güç ve Politika*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Extended Summary

There are those who have different views on “state support for terrorism” in academic literature. While some argue that states cannot be associated with terrorism, others find that it has almost become normal. This study is based on the acceptances that “the international system is anarchic” and “states are interest-oriented actors” and accepts the arguments of those who argue that state support for terrorism is a “reality” as the assumption of the study. Based on this assumption, first the proposition “In today, states support terrorism for various reasons or use terrorism as a tool/strategy” was tested and verified. Then, the question “Can terrorism be conceptualized as a purely external security issue in today due to the state support given to terrorism?” was sought to be answered.

The study is like a criticism against the absolute necessity of “internationalizing the counterterrorism”. It claims that expecting other states to absolutely support the counterterrorism in an international system where states support terrorism would be a utopian approach. For this reason, it is argued that conceptualizing the issue of counterterrorism as a purely external security issue may be problematic. It is hoped that the study will generate a discussion on this issue.

The research question of the study was answered based on the concept of “power”. Because within the anarchic structure of the international system, states feel obliged to be powerful. The underlying motivation behind the effort to become powerful is the desire to be in secure. In other words, as stated very clearly by realists, states acquire power for security. While doing this, they use various existing strategies or produce new strategies. It is possible to say that terrorism may be one of the strategies used or produced in this process. Because a deep understanding of the power struggle can make states aggressive. States may find it necessary to carry out their aggressive behaviors by using other actors for various reasons. The necessity to produce or use strategies may give rise to this idea. Moreover, it can legitimize the unlimited use of illegitimate violence. In this context, terrorism can be considered as a state behavior used to acquire power and,

as a result, to expand politically, if not geographically, in order to gain influence in different and important geographies. A state's efforts to become stronger, and the fact that other states think that it has the potential to become stronger due to its geographical location, logistic possibilities, strategic value, etc. can also affect the use of terrorism as a tool. In this context, why states support terrorism to use as a tool in interstate relations, what their reasons are, what understanding these reasons can lead to in the development of those who govern states, and what states can aim for in the light of this understanding are examined under the headings of "reason", "understanding" and "target".

As a result of the examinations, it has been argued that strong states should conceptualize the counterterrorism as an external security issue and oblige other states to support this process. On the other hand, it has been argued that this approach also contains drawbacks for weak states. Our basic argument is as follows: "States that do not refrain from supporting terrorism will not willingly contribute to other states' counterterrorism. In this case, when the issue of counterterrorism is internationalized, states should be obliged to contribute to other states' counterterrorism. The way to do this is to be strong in the international arena. For this reason, the counterterrorism by weak states is full of difficulties."

In the current international system where the nation-state structure is challenged, the counterterrorism should be carried out by valuing the "own scale" and "self-help" policies of states. This approach is also valuable in terms of using public resources effectively and efficiently. If it is not necessary and full of opportunities, the counterterrorism should not be conceptualized as an external security issue. It should be preferred to conceptualize the counterterrorism as an internal security issue. However, measures should also be developed against the social costs that this approach may cause. Because we do not have enough evidence while terrorism is globalizing in the same time counterterrorism is also globalizing.